

MĚSTA DOBÝVANÁ, DOBYTÁ A OKUPOVANÁ

KONTEXTY A DŮSLEDKY NEÚSPĚŠNÉ OBRANY MĚST OD STŘEDOVĚKU DO 20. STOLETÍ

39. mezinárodní konference Archivu hlavního města Prahy pořádaná ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd České republiky, Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy, Katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Instytutem Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

6.–7. října 2020, Praha

Čtyřsté výročí vyplnění Prahy katolickou armádou, která po bělohorské šarvátce vstoupila bez boje do města, jež se zcela jistě mohlo bránit, otevírá obecnější otázku po kontextech a důsledcích neúspěšné obrany měst od středověku do 20. století.

Měst, která byla dobyta a poté do základů zničena či alespoň důkladně vyplněna, je mnoho. Můžeme začít od Tróje, vyplněné Agamemnónovou armádou, a pokračovat přes Kartágo, srovnané se zemí, až k Římu, mimo jiné roku 476 dobytému Odoakerovými Ostrogóty a o více než tisíciletí později (1527) vyrabovanému žoldněří císaře Karla V. Celoevropské popularity se dostalo dobytí Cařihradu vojsky sultána Mehmeda II. roku 1453. Pro střední Evropu se nabízí exemplární dobytí a vyvraždění Magdeburku císařským generálem Tillym v roce 1631, pro východní Evropu pak ovládnutí Moskvy Poláky roku 1610 či obsazení téhož – ovšem spáleného – města Napoleonem v roce 1812. Dvacáté století nám zejména v obou světových válkách poskytuje příklady nejen početných dobývání, ale i dobytí významných měst. Pro druhou světovou válku je třeba zmínit dobytí Varšavy Němci či naopak Berlína Rudou armádou.

Případy dobytí bychom našli i v dějinách Prahy. Počínaje rokem 1310 a Janem Lucemburským přes Jiřího z Poděbrad, podrobení si pražské aglomerace Ferdinandem I. roku 1547, již uvedenou bitvu na Bílé hoře (1620) či obsazení Prahy Sasy roku 1631/1632, až po okupaci bavorsko-francouzsko-saskou a pruskou v 18. století a opět pruskou v roce 1866. Nakonec nezapomeňme na obsazení hlavního města Wehrmachtem v březnu 1939, ani na invazi sovětských vojsk v roce 1968.

Hojnost případů dobytí významných měst či přímo metropolí naznačuje, že evropská městská společnost si k těmto příležitostem musela vypracovat jisté vzorce chování a formální postupy řešení takové situace. Na konferenci nás nebudou prioritně zajímat dějové popisy dobývání a rabování měst ani analýzy vojenských strategií, jak přemoci velká a opevněná městská sídliště. Soustředme se na fenomén „být dobyt“, na otázky, jak se města vyrovnávala s nastalou situací a probíhajícími událostmi.

Proč ale byla města dobývána? Od samého počátku hrála roli představa velké kořisti. Mimo to metropole a velké aglomerace vznikaly nebo byly

zakládány na strategicky významných místech, tudíž ovládnutí města přinášelo jako „bonus“ i ovládnutí velké související oblasti. Podrobení si hlavního města mnohdy znamenalo ukončení celé války a tedy další finanční i politický zisk. Do jaké míry si tohoto aspektu byli obléhaní i oblehatelé vědomi?

Bylo dobovým územ bránit se až do „poslední bečky prachu“, nebo existovala respektovaná hranice, po níž bylo zvykem kapitulovat, aby bylo obyvatelstvo ušetřeno běsu přemožitelů? Jaké zvyky vítězů panovaly vůči poraženým městům? Existovala rámcově určitá pravidla kapitulace, pravidla chování vůči vítězům i pravidla postupu vůči poraženým? Neméně podstatné je tematizovat „povinnosti“ vítězů: Jak bývalo dobyté území spravováno? Ad hoc, nebo se na tuto významnou potřebu dobovatelská vojska, resp. administrativa nějak připravovala? A jak se chovali ti dobytí? Vytvářeli, znovu rekonstruovali správní a organizační struktury města, nebo s tím čekali až na konec okupace? Do jaké míry se dalo očekávat, že stávající městská správa bude po dobytí města kooperovat s vítězi?

Co konkrétně znamenala změna situace pro chudé, pro bohaté elity, pro specifické skupiny obyvatel (např. židy, kteří se stávali cílem pogromů jak okupantů, tak vlastního obyvatelstva)? Stávala se dobytí měst podnětem pro jejich následnou modernizaci? V neposlední řadě se zaměříme také na problematiku, jakým způsobem, nebo o čem především se v případě dobytí města obvykle referovalo – v kronikách, v dobovém zpravodajském tisku, v relacích diplomatů a zvláštních agentů? Existovaly vžité vzorce zpráv o dobytých městech? To jsou témata, která nás v souvislosti s bělohorským výročím zajímají.

Nabídky referátů pošlete spolu s **abstraktem do 15. dubna 2020** na níže uvedenou kontaktní adresu. Organizátoři si vyhrazují právo výběru příspěvků. Přednesené referáty budou otištěny v monotematickém svazku v rámci řady *Documenta Pragensia*. Zahraničním účastníkům bude zajištěno ubytování na náklady organizátorů. Konferenční poplatek není vybírán. Jednacími jazyky jsou čeština a němčina (případně angličtina). Simultánní tlumočení z německého jazyka je zajištěno.

Za organizátory:

doc. PhDr. Olga Fejtová, Ph.D.

prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

dr. Agnieszka Chłosta-Sikorska

prof. PhDr. Martin Hořý, Ph.D.

prof. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

Kontaktní adresa:

PhDr. Markéta Růčková, Ph.D.

Archiv hl. města Prahy

Archivní 6

149 00 Praha 4

Tel.: 236 004 020

E-mail: Marketa.Ruckova@praha.eu

